

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศ

นำเสนอเมื่อ : 24 พ.ย. 2565

ถ้าเด็ก ๆ มองไปรอบ ๆ บ้านก็จะเห็นว่าบ้านอื่น ๆ อยู่รอบบ้านของนักเรียน บ้านที่อยู่รอบ ๆ บ้านของเด็ก ๆ เราเรียกว่า เพื่อนบ้าน ประเทศของเราที่เหมือนบ้านที่จะต้องมีประเทศเพื่อนบ้านซึ่งอยู่รอบ ๆ ประเทศของเรา บางประเทศก็อยู่ไกลติดชายแดน บางประเทศก็อยู่ไกลออกไป เด็ก ๆ ต้องมีเพื่อนไมเช่นนั้นก็จะเหงาและว้าเหว่ประเทศก็ต้องมีเพื่อนไมเช่นนั้นจะโดดเดี่ยว ประเทศไทยไม่ได้มีแต่ประเทศเพื่อนบ้านไกล ๆ ประเทศที่อยู่ห่างไกลก็เป็นเพื่อนกับประเทศไทยมากมาย เมื่อเป็นเพื่อนกันบางครั้งก็อยากทำอะไรคล้าย ๆ กัน บางครั้งก็แลกเปลี่ยนสิ่งของกันและกัน บางครั้งก็มีความเห็นแตกต่างกัน แต่ก็ยอมรับกันได้และยังคงเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันเมื่อใครมีความทุกข์ก็ร่วมแสดงความเสียใจและช่วยเหลือกันเท่าที่จะทำได้

ประเทศที่เป็นเพื่อนกับประเทศไทยเหล่านี้ เราเรียกว่า ต่างประเทศ ซึ่งหมายถึง ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นเพื่อนกับประเทศไทยนั่นเองต่างประเทศที่เป็นเพื่อนกับเรามาจนมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันตลอดมา คือ ประเทศอินเดียและจีน ประเทศอินเดียติดต่อกับประเทศไทยมานานมาก ซึ่งทำให้มีผลต่อวัฒนธรรมไทยในหลายด้านโดยเฉพาะพุทธศาสนา ภาษา วรรณคดี และกฎหมาย ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเรารับมาและยังคงมีอยู่ในประเทศไทยมาจนทุกวันนี้ สำหรับประเทศจีนนั้นโดยมากการติดต่อกันจะเป็นในด้านการค้าขาย คนจีนเป็นจำนวนมากโดยย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจนกลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีนและประกอบอาชีพค้าขายแต่ยังคงมีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีนซึ่งคนจีนเหล่านี้ยอมรับนับถือและปฏิบัติเรื่อยมาเป็นประเพณีสืบต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นประเทศไทยก็ยังมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับเปอร์เซียหรืออิหร่าน ลังกา เขมร พม่า มอญ และในปัจจุบันก็ขยายออกไปสู่ประเทศอื่น ๆ ที่ไกลออกไป เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรป วัฒนธรรมของต่างประเทศจึงเข้ามาแพร่หลายในบ้านเรามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามคนไทยก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยไว้ได้เพราะคนไทยมีคุณลักษณะพิเศษ คือ มีความยืดหยุ่นและมีความสามารถปรับตัวสูงวัฒนธรรมต่างชาติจึงไม่สามารถครอบงำหรือมีอิทธิพลต่อไทยจนวัฒนธรรมไทยหมดความสำคัญหากมีความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญจากสภาพที่ตั้งและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จนดินแดนบางส่วนได้รับการขนานนามว่า "สุวรรณภูมิ" หรือแดนทองซึ่งหมายถึง ดินแดนที่มีความมหัศจรรย์เปรียบเหมือนทอง ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในยุโรปสมัยหนึ่งจึงพากันแสวงหาเส้นทางเดินเรือมาสู่ดินแดนแห่งนี้ บางก็มาเพื่อติดต่อค้าขาย บางก็มาเพื่อยึดครองเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคม เมื่อการค้าขายขยายตัวหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นอกจากจะเป็นตลาดกา

ราคาที่สำคัญแล้วยังเป็นเส้นทางผ่านจากอินเดียไปยังจีน

ความสำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ละยุคแต่ละสมัยในลักษณะต่าง ๆ

ทำให้ภูมิภาคส่วนนี้รวมทั้งประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมจากต่างแดนทั้งไกลและใกล้ได้เข้ามาผสมผสานและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

ช่วงแรกวัฒนธรรมอินเดียและจีน จะมีความสำคัญมากซึ่งยังคงปรากฏอยู่ตราบนานทุกวันนี้

ต่อมาวัฒนธรรมจากยุโรปเข้ามาและมีอิทธิพลในประเทศไทยก็ยังมีให้เป็นอยู่เช่นเดียวกันและล่าสุดวัฒนธรรมของโลกอุตสาหกรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกันและญี่ปุ่นเริ่มมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นแต่คนไทยก็ยังสามารถผสมผสานและปรับตัววัฒนธรรมเหล่านั้นโดยผนวกความเป็นไทย ๆ เข้าไป ตามลักษณะเด่นของคนไทย คือ

มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวสูง

ประกอบกับมีคนไทยจำนวนมากที่ยังช่วยกันถนอมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ วัฒนธรรมไทยจึงยังคงมีความโดดเด่น และรุ่งเรืองตลอดมา

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับอินเดียและจีน

ในบรรดาประเทศที่มีความสัมพันธ์กับไทย

ประเทศอินเดียมีความสำคัญมากที่สุดและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในหลายด้านดังนี้

๑. ด้านศาสนา

ศาสนาจากอินเดียที่เผยแพร่เข้ามาก่อน คือ ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูซึ่งนับถือเทพเจ้าหลายองค์ เช่น พระศิวะ พระพรหม พระนารายณ์ พระอินทร์ ต่อมาเมื่อพุทธศาสนารุ่งเรืองในอินเดียสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (พ.ศ. ๒๖๙-๓๑๑) ซึ่งได้ส่งสมณทูตออกไปเผยแผ่พุทธศาสนาในหลายแห่งรวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ระยะแรกพุทธศาสนาที่เข้ามาเป็นนิกายมหายานต่อมาในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้มีมนต์พระสงฆ์จากจังหวัดนครศรีธรรมราช (ชื่อเมืองเดิมว่า ตูมพวลิงค)

ซึ่งเป็นพระนิกายเถรวาทและมีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎกมาสั่งสอนประชาชนทำให้พุทธศาสนานิกายนี้เป็นที่ยอมรับนับถือตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

๒. ด้านภาษาและวรรณคดี

เมื่อพุทธศาสนาแพร่หลายเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ภาษาบาลีก็แพร่หลายเข้ามาด้วยเพราะเป็นภาษาในพระไตรปิฎกพร้อมกับภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาของนักปราชญ์ในอินเดีย

อิทธิพลของภาษาบาลีและสันสกฤตยังมีปรากฏในชื่อนามสกุลของคนไทยมาจนทุกวันนี้ ส่วนวรรณคดีที่แพร่หลายคือ มหาकाพย์ ๒ เรื่อง ไฉไล รามายณะหรือรามเกียรติ์และมหาภารตะและนิทานชาดกต่าง ๆ

๓. ด้านกฎหมายและระบบการปกครอง

กฎหมายฉบับเดิมของไทยมีชื่อว่า กฎหมายตราสามดวง

ดัดแปลงมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของอินเดีย

นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อรรถศาสตร์ซึ่งเป็นตำราทางด้านกรปกครองราชনীติหรือความประพฤติของพระราชาและหลักทศพิธราชธรรมหรือธรรม ๑๐

ประการของพระราชาซึ่งล้วนแต่มาจากอินเดียและเข้ามามีส่วนในบทบัญญัติการปกครองของไทยตั้งแต่อดีต

๔. ด้านศิลปกรรม

ศิลปกรรมของอินเดียที่มีอิทธิพลต่อศิลปกรรมของไทยทั้งในด้านปฏิมากรรม ได้แก่ พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ ดานสถาปัตยกรรม ได้แก่ เจดีย์ และฉัตรจิตรกรรม ได้แก่ ภาพฝาผนัง

นอกเหนืออิทธิพลของเรื่องรามเกียรติ์ก็ทำให้นาฏศิลป์ของไทยรับนาฏศิลป์ของอินเดียมาบางส่วนดังปรากฏในการแต่งกายและท่าร่ายรำ

สำหรับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับจีนนั้นจะเป็นในด้านการค้าขายเพราะไทยต้องการสินค้าของจีนทั้งที่นำมาใช้เองและขายต่อให้ต่างชาติ

จีนมีการติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวลานานในสมัยสุโขทัยเมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราชขึ้นครองราชย์ใหม่ ๆ พวกมองโกลสามารถโค่นราชวงศ์ซ่งลงได้และเขาครอบครองจีนจากนั้นได้ส่งทูตไปยังอาณาจักรต่าง ๆ เรียกร้องให้ส่งคณะทูตนำบรรณาการไปถวายพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตรงเผ่าติดตามดูเหตุการณ์อยู่ระยะหนึ่งทรงสังเกตเห็นการณโกลวาคควรจะสูญไม่ตรีไว้จึงส่งคณะทูตนำบรรณาการไปถวาย

จีนกับไทยจึงมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมาในลักษณะรัฐบรรณาการตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนกระทั่งต้นรัชกาลที่ ๔ ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จึงยุติลง

นอกจากไทยจะมีความสัมพันธ์แบบรัฐบรรณาการกับจีนแล้ว คนจีนยังได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของกษัตริย์ไทยเรื่อยมา ระยะแรก ๆ มาเป็นการชั่วคราวแต่ระยะหลังตั้งแต่สมัยธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์คนจีนก็เริ่มลงหลักปักฐานตั้งรกรากในเมืองไทยและเข้ารับราชการกับทางการไทยมากขึ้นกอบกู้กับในระยะนั้นการค้ากับจีนเพิ่มปริมาณมากขึ้นวัฒนธรรมจีนจึงได้รับความนิยมไปด้วยไม่เฉพาะแต่ทางการคาทางดานศิลปะก็มีมากขึ้นซึ่งจะเห็นได้จากภาพจิตรกรรม การสร้างสวนหิน การประดับลวดลายด้วยเครื่องกระเบื้อง ตุ๊กตาจีน เกงจีน เป็นต้น

ทางด้านวรรณคดีก็มีการแปลพงศาวดารจีนและวรรณคดีหลายเรื่องแต่เรื่องที่คนไทยรู้จักมากที่สุด คือ สามก๊ก

นอกจากไทยจะมีความสัมพันธ์กับอินเดียและจีนแล้วก็ยังมีวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมกับเปอร์เซีย หรืออิหร่าน ขอม (เขมร) พม่า มอญ

ไทยมีการทำสงครามกับเขมรและพม่าหลายครั้งแต่กระนั้นก็รับวัฒนธรรมทางภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรม และนาฏศิลป์ของทั้งสองชาติเข้ามาผสมผสานกับของไทยซึ่งยังพอมองเห็นได้โดยเฉพาะด้านสถาปัตยกรรมและนาฏศิลป์ ตัวอย่างเช่น วัดทางภาคเหนือรับวัฒนธรรมจากพม่า

โบราณสถานทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับวัฒนธรรมจากเขมร บทเพลงและทำร้ายรำจากทั้งพม่าและเขมร เป็นต้น

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมนี้ยังดำเนินต่อมาแม้เมื่อชาติตะวันตกเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีและมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับไทยแล้วเพียงแต่ลดความสำคัญลงไปบาง

ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมกับชาติตะวันตก

ประเทศไทยเริ่มมีความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมกับชาติตะวันตกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๕๔ ซึ่งตรงกับสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ชาติที่เข้ามาติดต่อกับชาติแรก คือ โปรตุเกสซึ่งไม่เพียงแต่มาติดต่อกับคนไทยในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้นยังมีจุดมุ่งหมายที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมสำคัญ คือ คริสต์ศาสนา สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ทรงมีพระทัยกว้างโดยทรงให้คนไทยมีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา

มีการสร้างโบสถ์คริสต์และมีบาทหลวงคาทอลิกหลายคณะเข้ามาเผยแผ่ศาสนาแต่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จเพราะคนไทย ลาว มอญ ญวน จีน ซึ่งอยู่ในกรุงศรีอยุธยาขณะนั้นยึดมั่นในพุทธศาสนาไม่สนใจศาสนาอื่น

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกเจริญสูงสุดคณะบาทหลวงชาวฝรั่งเศสได้นำศิลปวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสำคัญ ๆ ของตะวันตกมาสู่สังคมไทย เช่น ระบบการศึกษาในโรงเรียน การแพทย์ สถาปัตยกรรม และวิชาภูมิศาสตร์ ดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์

ต่อมาสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับชาติตะวันตกเสื่อมลง ศิลปวิทยาการต่าง ๆ มิได้สืบทอดแพร่หลายในหมู่ราษฎรนอกจากคริสตศาสนาซึ่งยังเป็นที่ยอมรับเลื่อมใสในหมู่ชาวต่างชาติและชาวไทยบางส่วนตลอดมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตัวอย่างของวัฒนธรรมตะวันตกที่ปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ เทคโนโลยีด้านการก่อสร้าง เช่น การต่อเรือ การสร้างป้อมปราการ

การสร้างบานพับอักษัยโดยใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก การหล่อปืนใหญ่และการสร้างหอดูดาว

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์วัฒนธรรมตะวันตกได้แพร่หลายมากขึ้น

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓)

ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้มิชชันนารีชาวยุโรปเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์เป็นครั้งแรก

ต่อมาได้มีมิชชันนารีชาวอเมริกัน เช่น หมอบริดเลย์ หมอสมิท

เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

ให้กับประเทศไทยต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

ทรงเปิดโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวังและทรงจ้างผู้หญิงชาวอังกฤษมาสอน

การเรียนภาษาอังกฤษจึงได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้มีสัมพันธไมตรีกับนานาชาติเพิ่มมากขึ้นประเทศอังกฤษได้ส่ง เซอร์ จอห์น บาวริง เป็นราชทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีและได้ทำสนธิสัญญาชื่อว่า สนธิสัญญาบาวริง โดยอนุญาตให้ชาวต่างประเทศเข้ามาติดต่อค้าขายกับราษฎรโดยเสรี นอกจากสนธิสัญญาบาวริงแล้วไทยก็ได้ทำสนธิสัญญาทำนองเดียวกันนี้กับประเทศอื่นด้วย เนื่องจากสนธิสัญญานี้ทำให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นจำนวนมิชชันนารีทั้งจากนิกายคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ก็เพิ่มมากขึ้นและกระจายกันเผยแผ่ศาสนาทั้งในพระนครและหัวเมืองต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกแพร่เข้าไปในชนบท นอกจากนี้พระองค์ท่านยังทรงปฏิรูปประเทศและสนับสนุนให้นำศิลปวิทยาการตะวันตกแขนงต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่โดยเฉพาะการศึกษา การแพทย์ การคมนาคม และการสื่อสาร เป็นต้น ทั้งยังทรงจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ ได้พระราชทานเงินทุนให้นักเรียนไทยไปศึกษา ณ ต่างประเทศเพื่อนำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาช่วยสร้างความเจริญให้บ้านเมือง ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมตะวันตกจึงได้เข้ามาผสมผสานอยู่ในสังคมไทยแต่ยังไม่มากเท่าหลังปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นปีที่ยกเลิกสนธิสัญญาบาวริงวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มหลั่งไหลเข้ามาสู่สังคมไทยมากขึ้นและได้ผสมปนเปกันกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบัน

การเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อน พ.ศ. ๒๔๘๐ ส่วนใหญ่เกิดจากความเห็นชอบและการสนับสนุนของรัฐบาลเนื่องจากได้พิจารณาแล้วว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นล้วนมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ นอกจากนี้แล้วเจ้านายในพระราชวงศ์และขุนนางรวมทั้งนักเรียนไทยที่จบการศึกษาจากต่างประเทศเมื่อกลับสู่บ้านเมืองยังเป็นผู้นำในการรับวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะรูปลักษณะภายนอก เป็นต้นวาทกรรมการแต่งกาย การกีฬา นันทนาการ กลายเป็นความทันสมัยที่ผู้คนในสังคมถือเอาเป็นแบบอย่าง จึงกล่าวได้ว่า การรับวัฒนธรรมตะวันตกเกิดจากเหตุผล ๒ ประการ คือ เพื่อพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าและเพื่อความทันสมัยของผู้ประพฤติปฏิบัติ

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศยุคอุตสาหกรรมใหม่

รูปแบบของวัฒนธรรมจากต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปยุโรป อเมริกาหรือเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เป็นรูปแบบมาตรฐานของสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีแกนหลัก ๖ ประการ ดังนี้

๑. มีการกำหนดมาตรฐาน

เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น มาตรฐานสินค้า มาตรฐานค่าครองชีพ มาตรฐานการกำหนดตารางการทำงาน การเรียนและมาตรฐานของภาษาที่จะสื่อให้เข้าใจตรงกัน เป็นต้น เป็นการรวมทุกอย่างทุกอย่างให้อยู่ในกรอบเดียวกัน นับตั้งแต่วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าจนเข้านอน การประพฤติปฏิบัติตัวทั้งการแต่งกาย การทำงานและการพักผ่อน รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นในสภาพสังคมไทยมากขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่ประเทศไทยติดต่อกับประเทศอุตสาหกรรมนั่นเอง

๒. ส่งเสริมการผลิตผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน

เพื่อควบคุมและดูแลให้ทุกอย่างเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามความเชื่อที่ว่าผู้มีความเชี่ยวชาญย่อมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความชำนาญเฉพาะด้านนี้อาจแยกย่อยออกไปได้อีก เช่น ในวงการแพทย์อาจแยกออกเป็นผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นต้นว่า จักษุแพทย์ วิทยุแพทย์ ทันตแพทย์ ศัลยแพทย์ ซึ่งต้องใช้เวลาในการศึกษาและฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในปัจจุบันความต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมีมากมายจนบางสาขาวิชาผลิตบุคลากรไม่ทันการขยายตัวของแรงงาน โดยเฉพาะด้านวิศวกรรมและการจัดการซึ่งก็เป็นผลของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของไทยกับต่างประเทศ

๓. สร้างความพร้อมเพรียง

เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีเวลาเป็นตัวกำหนดในการเริ่มทำงานและหยุดทำงานซึ่งแนวปฏิบัตินี้ก็เกิดผลมาจากการที่คนไทยได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางการทำงานกับชาวต่างประเทศ

๔. รวมหน่วยย่อยเข้าเป็นหน่วยใหญ่

เพื่อให้เกิดพลังงานมหาศาลซึ่งปรากฏมากในด้านประชากรและกระแสเงินทุน

๕. สร้างคุณค่าสูงสุดในสิ่งต่างๆ

เพื่อความภูมิใจเป็นค่านิยมที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจมนุษย์ในสังคมอุตสาหกรรมที่ชื่นชมกับความเป็นที่สูงสุดในด้านต่างๆ เช่น ดึกสูงที่สุด แม่น้ำสายยาวที่สุด ขนมหุ่นที่ใหญ่ที่สุด เป็นต้น ความเป็นที่สูงสุดไม่ใช่เพียงสิ่งก่อสร้างหรือทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้นแต่รวมถึงความยิ่งใหญ่ทางธุรกิจด้วย เช่น จำนวนผู้เขามาใช้บริการ ปริมาณการจ้างพนักงาน จำนวนขอบข่ายสาขา เป็นต้น ประเทศไทยซึ่งได้หันมาพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นต้นมาก็ได้รับวัฒนธรรมความเป็นที่สูงสุดมาจากประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่และวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ก็ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากทุกฝ่ายทั้งจากคณะผู้บริหารประเทศและจากภาคธุรกิจต่าง ๆ

๖. สร้างศูนย์กลางของหน่วย

เพื่อควบคุมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและมีระบบอันเป็นวัฒนธรรมจากประเทศอุตสาหกรรมซึ่งประเทศไทยได้รับมา มี ๒ ลักษณะ คือ

๑. ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ

โดยมีศูนย์กลางเป็นหน่วยงานแม่และมีเครือข่ายมากมายทั่วประเทศหรือทั่วโลกมีการแบ่งพนักงานเป็นระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับผู้บริหารสูงสุดลดหลั่นลงมาถึงระดับพนักงาน การติดต่อสั่งงานหรือเสนอความเห็นจะเป็นในรูปการสื่อสารเป็นทอด ๆ ขึ้นถึงระดับสูงและย้อนกลับลงมา วิธีการนี้ประเทศอุตสาหกรรมถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้โดยรวดเร็วและผิดพลาดน้อย

๒. ศูนย์กลางทางการเมือง

คล้ายคลึงกับศูนย์กลางเศรษฐกิจต่างกันตรงที่รวมสารนิเทศและคำสั่งไว้ที่ศูนย์กลางการปกครองซึ่งไทยใช้มาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอำนาจทุกอย่างอยู่ที่กรุงเทพฯ

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของไทยกับต่างประเทศโดยส่วนใหญ่แล้วยังเป็นการรับอิทธิพลแนวความคิดและวิธีการดำรงชีวิตจากประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ มาปรับและประยุกต์ใช้ในประเทศ

จึงยังคงเป็นความสัมพันธ์ทางเดียวมากกว่า

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยตามแนวของวัฒนธรรมตะวันตกนั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย

ผลดี คือ ประชากรมีคุณภาพมากขึ้น จากการได้ศึกษาและดูงานในต่างประเทศ

บ้านเมืองเกิดความเจริญรุ่งเรืองจากการนำความรู้และเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคม และระบบเศรษฐกิจ

ทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองทำให้ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองและยืนหยัดมาได้จนตราบเทาทุกวันนี้

ผลเสีย คือ เกิดค่านิยมแนวใหม่ในหมู่คนไทยบางกลุ่มที่มองเห็นว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นสิ่งคร่ำครึล้าสมัย วัฒนธรรมตะวันตกกลับเป็นสิ่งดีงามน่าชื่นชมมากกว่าค่านิยมนี้ทำให้เกิดการหลงผิด

และดูถูกวัฒนธรรมของตนเองบางครั้งยังยึดค่านิยมผิด ๆ เช่น

ยึดในวัตถุจนละเลยทางด้านจิตใจและคุณธรรม

อย่างไรก็ตามนับว่าเป็นโชคดีของชาติไทยที่ยังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่พยายามรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้และในขณะเดียวกันก็นำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เกิดความเจริญและเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลจากหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ เล่ม 20 เรื่องที่ 2 ลิขสิทธิ์เป็นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว